

Ungdomstid

Af Henning Eriksen

Ved gennemlæsning af dette erindringsstykke kan jeg godt se, at det kan opfattes som mit jammersminde, der er skrevet, for at nogen skal synes, det var synd for mig. Sådan var det nu ikke tænkt. Det er erindringer, og dem er jeg nødt til at fortælle, sådan som jeg i dag husker dem. Dette stykke handler blandt andet om et par år, hvor alt virkelig så sort ud, men det handler nu lige så meget om, hvordan jeg kom op i lyset igen. I en tid, hvor de negative følger af integrationen viser sig mere og mere tydeligt, er det måske en ide at vise, at et segregeret ophold på totalinstitutioner også kan have negative konsekvenser. Nogle vil måske undre sig over, hvor min familie var i alt dette. Den var hjemme i Himmerland. Jeg blev i min sene barndom og tidlige ungdom ret fremmed overfor mine forældre. Jeg kendte deres verden. De kendte ikke min. Derfor spiller familien ingen væsentlig rolle i den del af mit liv, dette stykke omhandler.

Udskrevet fra blindeinstituttet og hvad så?

Første juli 1960 blev jeg udskrevet fra ibs (Institut for Blinde og Svagsynede) efter at have været under blindeforsorgen i ti år. Fra nu af måtte jeg klare mig selv. Jeg havde lært meget i den tid, jeg var under blindeforsorgens varetægt. Først og fremmest havde jeg fået en rimelig god skoleundervisning efter datidens forhold. Den var i al fald bedre end den, jeg ville have fået, hvis jeg var forblevet hjemme på min hjemegn i Himmerland. Jeg sluttede min skoletid med at tage en meget flot præliminæreksamen. Jeg var faktisk meget tæt på at få udmærkelse. Den eksamen havde jeg ganske vist ikke noget at bruge til, da den var taget. Jeg blev ikke af nogen opfordret til at fortsætte på studenterkursus. I dansk Blindesamfunds medlemsblad skrev Seierup, at blind, der søgte videregående uddannelse, let ville havne som et ubeskæftiget proletariat, hvilket ingen kunne være tjent med. Det var jo umisforståelig tale. Den lyttede jeg til. Jeg tog en tremåneders uddannelse som telefonist og blev derefter

arbejdsløs i tre år. Jeg syntes måske også på det tidspunkt, at jeg havde gået i skole længe nok, men jeg havde da fået bevist, at jeg ikke var helt dum til det der med skolefagene. Noget andet var det, når det handlede om at klare dagligdagen ude i samfundet. Der var så meget, jeg ikke vidste. Der var så meget, jeg aldrig havde fået lært. Det var alt det, børn lærte i familien eller i omgangen med voksne. Jeg havde i min teenagetid meget lidt kontakt med voksne. Sådan var det stadig, da jeg i en alder af 21 år forlod ibs, men helt dårlig rustet stod jeg dog ikke.

Økonomisk var jeg henvist til at leve af invaliderenten. Den var bestemt ikke fyrstelig, men da jeg var født ind i fattige kår - penge havde vi ikke mange af hjemme - heller ikke på Refsnæsskolen eller på Blindeinstituttet i København fik vi mange penge mellem hænderne. Jeg havde altså aldrig haft mulighed for at lære at bruge mange penge. Endelig havde jeg chancen for at kunne supplere invaliderenten med det, jeg kunne tjene ved de telefonistvikariater, jeg fik nu og da. Økonomien var derfor ikke det store problem.

Boligmæssigt var jeg heller ikke helt dårligt stillet. Jeg lejede på den tid et møbleret værelse i Nordre Frihavsgade 26. Det var på 8 kvadratmeter. Det synes i dag ikke meget, men det var nok til mig. Mit forrige værelse var kun halvt så stort. Indtil jeg blev 18 år, havde jeg ikke kendt til at have et sted, jeg kunne betragte som mit. Jeg var ikke så lidt privilegeret. Jeg havde centralvarme. Der var mange unge mænd på den tid i København, der boede dårligere end jeg. Det var en tid med stor boligmangel. Det gik især ud over de unge. Jeg var faktisk rigtig heldig. Jeg blev på ingen måde udnyttet af mine værtsfolk, sådan som det slet ikke var ualmindeligt, at unge blev det dengang. Jeg havde tværtimod et par ældre meget elskelige værtsfolk, der gerne ville gøre det så godt som muligt for deres lejer. Det var ganske jævne mennesker. Han var noget underordnet på et kontor. Hun var hjemmegående husmor og vicevært i ejendommen. Boligmæssigt havde jeg bestemt intet at klage over.

Da jeg blev udskrevet fra ibs, som det hed, var der så mange praktiske ting, jeg nu skulle til at gøre selv, som før var blevet gjort for mig. Det første problem var naturligvis at få noget at spise. Jeg havde aldrig fået lært at lave mad. I øvrigt var det også en færdighed, jeg ikke

kunne bruge til noget. Jeg havde ganske vist køkkenadgang, der hvor jeg boede, men det eneste, jeg måtte gøre der, var at lave kaffe. Mad skulle jeg imidlertid have.

Grillforretningerne var endnu ikke kommet til byen. Der fandtes ikke færre end to smørrebrødsforretninger i Nordre Frihavsgade, hvor jeg boede. De forsynede mig på skift med min frokost. Jeg fandt et mejeriudsalg, der leverede mælk om morgenen ved entredøren. Dem indgik jeg aftale med. Havregryn og sukker kunne jeg købe i en HB-butik, der lå lige over for, hvor jeg boede. Så var morgenmaden også i hus, men jeg elskede den varme mad om aftenen. Den ville jeg ikke så gerne give afkald på. Imidlertid havde jeg gennem nogle kammerater hørt om "kvindernes alkoholfri restaurant". Den lå på "store Triangel". Der begyndte jeg at spise om aftenen. Der lå faktisk et folkekøkken lige ved siden af, hvor jeg boede. Det varede dog ret længe, før jeg fandt ud af det. Der gik jeg op, når jeg var doven. Maden var såmænd ikke så dårlig. Den var billig, men det var jo nogle sjove typer, som kom der. Så var der mere stil over "kvindernes alkoholfri restaurant". De, der kom der, var mest ældre, enlige, rimeligt velstillede folk. Så var maden hjemme.

Næste problem var renholdelse. I min uskrevne lejeaftale indgik, at værtinden gjorde rent på mit værelse. Det arbejde slap jeg altså for, men der var jo noget, der hed den personlige hygiejne. Jeg måtte bruge badeværelset, hvor jeg boede, men kun til at vaske mig i. Jeg fandt ud af, at det var muligt at komme i bad i Østerbro svømmehal. Det gjorde jeg så. Det var en lørdagsforfrøjelse. Jeg købte billet ved billetlugen og gik så ned ad en trappe til badeanstalten. Jeg var slet ikke den eneste, der fik sit ugentlige bad der. Der var altid kø, når jeg kom. Det tog derfor sin tid, når jeg var i bad. I juli måned var Østerbro svømmehal imidlertid lukket. Så måtte jeg ind i Borgergade, hvor der også var en badeanstalt. Det var en helt anden oplevelse. Her var der fælles bad forstået på den måde, at her var der ikke som i Øbrohallen separate brusekabiner. Her kom vi ind i et stort baderum, hvor der var masser af nøgne mænd. Vi skrubbede os med groft træuld og hjalp hinanden med at skrubbe os på ryggen. Da jeg lige havde vænnet mig til at bade på den måde, kunne jeg godt lide at komme der, men der var nu nærmere til Østerbro svømmehal fra Ndr. Frihavsgade end ind til Borgergade.

Så var der tøjvask. Det havde jeg absolut ingen forstand på. Det var der altid nogen, der havde gjort for mig. Jeg fandt da også hurtigt et indleveringssted, hvor jeg kunne aflevere mit snavsetøj og senere hente det, nyvasket og strøget. Det var tider dengang, da det endnu var muligt at få vasket for en overkommelig pris. Engang imellem skulle der købes tøj. Det havde jeg heller ingen erfaring med. På ibs var det hr. Hermansen, der hjalp os med tøj køb. Han tog os med ind til en butik inde omkring Jarmers plads, der hed Troelstrup. Der var det så ekspedienten og Hermansen, der afgjorde, hvad det var for tøj, jeg skulle have. Jeg havde absolut ingen idé om, hvad der klædte mig, og hvad der ikke klædte mig. Nu skulle jeg så selv til at finde ud af det med at købe tøj. Ndr. Frihavsgade var dengang en af Københavns store butiksgader. Der var masser af tøjbutikker, men hvilken skulle jeg vælge. Det blev lidt på må og få, hvilken jeg valgte.

Sko havde vi, medens jeg var elev på ibs, købt i en butik i Århusgade. Der gik jeg altså hen, da jeg var blevet udskrevet og manglede sko. Det gjorde jeg dog kun den ene gang. Jeg syntes bestemt ikke om den måde, jeg blev behandlet på i den butik. De vidste, at jeg havde været elev på ibs. Det satte sig tydelige spor i den nedladende måde, de behandlede mig på.

Jeg fik efterhånden lært så nogenlunde at klare mig på egen hånd. Jeg nød det hver gang, jeg fandt ud af at løse endnu en opgave. Der var dog mange ting, det ikke var helt så let at løse, som de rent dagligdags opgaver. Det, der gik mig mest på, var, at jeg forblev arbejdsløs. Jeg var, da jeg blev færdig med min præliminæreksamen, blevet uddannet som telefonist, men job til mig var der ikke. Jobtilbuddene var få. De, der var, gik til andre. Jeg havde som mand og blind telefonist et dobbelt handicap. Det var naturligvis en hæmsko, at jeg var synshandicappet, men det var også det modsatte af en kvalifikation, at jeg var mand. Var der piger at få, foretrak arbejdsgiverne dem til at passe deres telefon. Det var heller ikke en kvalifikation at være ung og uden forpligtelser af familier art, erfarede jeg.

Det bekom mig bestemt ikke godt sådan at være henvist til lediggang. Jeg havde egentlig ingen problemer med at få tiden til at gå. Lydbogen var kommet nogle år før, jeg blev udskrevet fra ibs. Jeg havde for egne penge købt en spolebåndoptager – en Tandberg. Invalideforsikringsretten bevilgede ganske vist 300 båndoptagere til blinde om året. De

overlod det til Dansk Blindesamfund at uddele dem, men da jeg var ung, var det galmandsværk at tro, at jeg ville have chancer for at få en af disse båndoptagere. De resonerede vel som så, at unge havde så meget andet at bruge deres tid til end at læse lydbøger. Sådan burde det naturligvis have været, men sådan var virkeligheden nu ikke. Men da jeg havde pengene, købte jeg mig en båndoptager. Så kunne også jeg læse lydbøger. Det gjorde jeg så i rigt mål de første par år, jeg var udskrevet fra blindeinstituttet. Bogbestanden på dbb (Danmarks Blindebibliotek) var ikke særlig stor dengang, men lydbogens fremkomst betød nu en kolossal udvidelse af den litteratur, der var tilgængelig for blinde. Nej mit problem var ikke at få tiden til at gå, selv om jeg nok var midt i den mest passive periode, jeg har oplevet til dato. Mit største problem var arbejdsløsheden. Det var svært at forstå, at jeg ikke kunne få noget job, når alle, jeg kendte, fik det. I den situation var det meget let at blive bekræftet i den antagelse, som alle dem, jeg kendte, gik rundt med, at vi på grund af vort synshandicap ingen værdi havde. Alle, jeg kendte, var blinde og singler, ligesom jeg selv var. Jeg følte, at jeg spildte min tid. Jeg syntes også, jeg selv måtte gøre noget ved min situation, men hvad jeg kunne eller skulle gøre, anede jeg ikke. Jeg var heller ikke sikker på, at jeg selv måtte gøre noget. Jeg vidste, at det at få blinde i arbejde var vanskeligt. Det krævede fagfolks fulde indsats. Derfor var det måske bedst, at jeg slet ingenting gjorde, men hvor var det utilfredsstillende sådan at være henvist til passivitet. Det gik i høj grad ud over humøret.

Et andet problem, jeg havde, var det meget snævre miljø, jeg færdedes i. I det var der ingen seende og ingen piger. I en normal årgang af unge blinde er der flest drenge. Når vi så ingen omgang havde med seende, var pigerne i underskud. Tilmed var de jævnaldrende blinde piger, der var, forlovede eller i al fald i fast parforhold. På den måde blev der en rest af blinde unge mænd til overs. Den gruppe hørte jeg til. De seende havde vi ingen omgang med. Vi regnede heller ikke med, at de ville være interesseret i at omgås blinde. Vi var nok så indbildske, at vi troede, de seende bevidst undgik os. Når en blind havde fået en uheldig behandling af en seende, så spredtes historien blandt os hurtigt. Vi tog den til os. Den beviste jo bare alt det, vi i forvejen troede. Fordomme om andre grupper trivedes ganske udmærket mellem os. Jeg levede altså i et miljø bestående udelukkende af blinde mænd. Det var næppe særlig sundt hverken for legeme eller ånd, men det var de eneste kammerater, jeg

havde. Var jeg uden dem, ville jeg være helt alene i verden. Det er der næppe mange, der har lyst til at være, da slet ikke unge mennesker. Jeg tilbragte megen tid på mit værelse, men jeg måtte jo også se mennesker. Dertil kom, at jeg ikke havde telefonadgang, der hvor jeg boede. Skulle nogen derfor i forbindelse med mig, måtte de ringe til ibs.s drengeafdeling. Jeg satte mig derfor ofte ned i kontorstuen på ibs især om formiddagen. Så fik jeg da også snakket med dem, der kom derind.

Før jeg blev udskrevet, havde jeg været med i et kaffesjak, der samledes i kontorstuen om aftenen og drak kaffe sammen. Det fortsatte jeg med også efter, jeg var blevet udskrevet fra ibs. Fredag og lørdag aften gik vi ofte på værtshus. Vores stamværtshus lå i Willemoesgade. Det hed Livjægerkroen. Det var ikke et af byens pæne steder, men der følte vi os velkomne. Der kunne vi altid regne med, der var nogen, vi kendte. Men hvor var livet tomt i de år. Det følte jeg ofte, selv om jeg ikke ligefrem kunne sætte ord på, hvad det var, der var i vejen. Jeg blev vist ofte anset for at være lidt sær af mine kammerater, når jeg fik mine nøkker.

Jeg havde et ønske om at træffe sammen med unge seende, men det lod sig ikke gøre af flere grunde. En af dem var, at jeg ikke anede, hvor jeg kunne træffe seende unge. Jeg havde tidligere, mens jeg endnu var elev på ibs, været medlem af en politisk ungdomsforening. Den var ikke knyttet til noget politisk parti. Til denne forenings arrangementer kom der aldrig ret mange. Den faldt da også hurtigt fra hinanden. Jeg tænke meget på, hvordan jeg kunne få kontakt med en partipolitisk ungdomsforening, hvor jeg regnede med, der ville komme mange unge. Jeg regnede også med, at jeg kunne være med i de aktiviteter, der var i en politisk ungdomsforening, selv om jeg havde mit nedsatte syn. Til sidst lykkedes det mig faktisk at få oplyst en adresse og et mødetidspunkt for en dsu-afdeling på Østerbro. Så skulle min lykke jo være gjort. Det var den bare slet ikke. Jeg kom der aldrig. Jeg turde ikke gå derned, da det kom til stykket. Den mindreværdsfølelse, der var blevet grundlagt derhjemme, og som kun havde vokset sig stadig større gennem min tid under blindeforsorgen, viste sig nu i hele sin pragt. Den blev en alvorlig hæmsko for alt, hvad jeg foretog mig i de år.

Men bunden var nået. Fra 1962 begyndte det at gå fremad.

Blinde dannede et effektivt netværk. Vi hjalp hinanden, når det var muligt. Det oplevede jeg i al fald som en selvfølge. Det var f.eks. meget svært for blinde at få værelser. Værtinderne turde ikke have os boende. Derfor var det en selvfølge, at når en blind flyttede fra et værelse, prøvede han altid på at få en anden blind ind som lejer. Sådan fik jeg i 1962 pludselig tilbudt et klubværelse. Det lå i Willemoesgade 5d. Det lå i en lidt ældre ejendom med herskabslejligheder. De var nu hver delt op i 8 klubværelser. Det var en stor fordel for ejeren, men også for os lejere, der på den måde fik et sted at bo, hvor vi ikke skulle tage hensyn til værtsfolk. Det gik til på den måde, at en enlig blind gik til gymnastik sammen med mig. Han havde helt mirakuløst fået tildelt en lille lejlighed i Viborggade. Han spurgte mig, om jeg var interesseret i at overtage hans klubværelse. Det var jeg. Så sørgede han for, at jeg fik det. Det var lykken. Højere i boligstandard kunne jeg næppe nå med min alder og min civilstand. På visse punkter var det en forringelse af min boligstandard. Her fik jeg ingen rengøring. Det måtte jeg nu klare selv. Her var heller ikke centralvarme. Her var der en olieamin. Men værelset var tomt. Jeg kunne selv møblere det helt efter min egen smag. Nu havde jeg heller ingen værtsfolk, der kunne følge med i, hvornår jeg kom og gik og hvem, der besøgte mig. Selv om dette aldrig havde været noget problem, så føltes det alligevel som en befrielse.

Dette netværk havde også sørget for, at jeg ikke var arbejdsløs hele tiden. Fra tid til anden fik jeg et vikariat som telefonist for blinde telefonister, der var syge eller havde ferie. Jeg arbejdede således hele sommeren i 1960 som telefonist i statsministeriet, da den ene af de to blinde telefonister, der var ansat der, havde en længerevarende sygeorlov. Senere skaffede netværket mig en varig halvdagsstilling i matrikeldirektoratet. Den stilling gav jeg fra mig i 1962, da jeg fik tilbudt en halvdagsstilling i "statens ligningsdirektorat". Den blev hurtigt konverteret til en fuldtidsstilling med løn efter statens overenskomst med hk, da den ene af de seende telefonister, der var ansat der, gik på barsel og derefter ønskede at gå ned på halv tid. Så havde jeg nået det største mål, jeg havde for mit liv. Det var jo ikke særlig ambitiøse drømme, vi unge blinde havde dengang.

Der begyndte også at ske andre ting, der forbedrede min livskvalitet. Da jeg nu var flyttet ned

i Willemoesgade, var det langt at gå op til Store Triangel for at spise. Selv om maden på "kar" var udmærket, så var det restaurationsmad. Den var jeg ved at være træt af. Gennem mit netværk erfarede jeg, at der boede blinde unge på Pension Øst. Den lå i Livjærgergade ganske tæt på Willemoesgade, hvor jeg nu boede. Gennem dem fik jeg så en aftale om, at jeg kunne spise der, uden at være nødt til også at bo der. Det gav kontakt med en ny gruppe unge blinde. De havde været interne elever, da jeg blev udskrevet fra ibs. De var meget anderledes, syntes jeg, end jeg og mine blinde kammerater havde været, da vi var i deres alder. Mødet med dem blev en meget positiv oplevelse. De var mere frejdige, syntes jeg, end jeg nogensinde havde været. De havde en tro på dem selv og på fremtiden, jeg aldrig havde kendt til. De var i gang med uddannelser, som slet ikke lå for, da jeg skulle vælge uddannelse.

Det var gennem en af disse unge, jeg hørte om, at blinde nu spillede bold på blindeinstituttet. Det var vi en del unge blinde mænd, der var udskrevet som elever på ibs, der meget gerne ville være med til. Det var en ny lærer på ibs, som hed Svennesen, der havde startet boldspillet. Han var henrykt for at få os med. Vi gik ind i denne nye aktivitet for blinde med liv og sjæl. Vi spillede en gang om ugen. Det gjorde vi med stor begejstring, selv om forholdene på ibs mildest talt ikke var velegnede til denne aktivitet.

Det var også i de år en anden af de ny lærere på ibs, Valdemar Påske begyndte sine rejser med blinde til udlandet. Det førte til, at han begyndte at lave vandreture med blinde i naturen her i hovedstadsområdet og i Nordsjælland. Jeg deltog med stor fornøjelse både i udenlandsrejserne og i vandreturene. Jeg nød rigtigt at gå de lange ture i naturen. Det var ellers ikke meget, jeg havde været i naturen. Der var jo et par forhindringer. F.eks., hvordan kom jeg ud i den? Og hvordan undgik jeg at gå vild derude? Men når Påske arrangerede sine ture, kunne jeg komme tidlig op om søndagen, også selv om jeg havde tømmermænd. I øvrigt opdagede jeg, at det bedste middel mod tømmermænd var frisk luft og motion.

Jeg fandt også i de år ud af, at der var noget, der hed "Københavns aftenhøjskole". Den holdt til på Nørre Allés skole i nogle barakbygninger. Jeg tog mod til mig, meldte mig til et kursus og

begyndte at gå der en eller to aftener om ugen om vinteren. Hvordan jeg egentlig fandt frem til skolen og undervisningslokalet – begge dele var et problem for en synshandicappet – husker jeg ikke. Hjælp til det fik jeg ikke af nogen. Der var ingen ledsagerordning dengang. Jeg var i begyndelsen den eneste i min omgangskreds, der kunne finde på sådan noget. Måske var jeg den eneste synshandicappede på aftenhøjskolen. De kurser havde jeg stor glæde af. Jeg havde egentlig ikke særlig stort besvær med at følge med i undervisningen, selv om jeg ikke kunne læse det spritduplikerede papir, der blev delt rundt. På det stod der, har jeg siden erfaret, næppe andet end det, læreren sagde med ord. Det samme gjaldt brugen af tavlen. To af de nyttige blindefærdigheder, jeg havde lært, var evnen til at lytte koncentreret og evnen til at huske det, der blev sagt. Begge dele fik jeg brug for på disse kurser. De kompenserede faktisk helt tilfredsstillende for mit manglende læsesyn. I et par år gik jeg til danmarkshistorie. På det hold var vores lærer en ung kandidat, der hed Søren Mørk. Han lavede også ekskursioner til danske kirker med kalkmalerier fra middelalderen. Jeg tog igen mod til mig og tog med på et par af dem. Kalkmalerierne kunne jeg nu ikke se, men det sagde jeg ikke til nogen. Men Søren Mørk fortalte nu ganske levende om det, vi kunne se på dem og det, vi især skulle lægge mærke til. Det var tilstrækkeligt for mig. På den sidste af disse ekskursioner fortalte han, at han nu havde fået job på det helt nye universitet i Odense. Hvis målet med at deltage i disse kurser udelukkende havde været at lære seende at kende, så blev det ikke opfyldt. Der var ikke megen kontakt eleverne imellem. Vi mødte op, når undervisningen begyndte, gik hver til sit, når den sluttede og talte helst med læreren i pausen. Aftenhøjskolen var bestemt ikke et sted, hvor man lærte nye mennesker at kende, men jeg havde da glæde af at deltage i disse kurser af andre grunde. Jeg lærte ikke så lidt på dem.

Jeg deltog naturligvis i de arrangementer, ibs lavede. Det var ikke mange. Der var den årlige sommerudflugt. Der var jeg nu meget alene. Jeg var en af de yngste, der var med. Jeg kendte ingen og lærte egentlig ingen at kende på disse ture. Folk deltog jo ikke så meget for at gøre nye bekendtskaber. De deltog for at nyde turen og for at træffe sammen med folk, de kendte. Er du i et selskab af blinde, skal der helst være nogen til at introducere dig, ellers forbliver du uopdaget. Blinde har jo ikke muligheden for at opdage, at der er en ny med i selskabet, som

det kunne være interessant at lære at kende. Alternativet er, at du selv skal gøre opmærksom på din eksistens. Det lå slet ikke til mig dengang.

Så var der Dragørlejren. Denne lejr var ejet og drevet af Dansk Blindesamfund. Der begyndte jeg at komme allerede før jeg blev udskrevet fra ibs. Det var min telefonistinstruktør, der anbefalede den. Den havde åben om sommeren. Jeg kom der om søndagen, somme tider tog vi derud allerede lørdag eftermiddag. Det var ganske hyggeligt at være der. Det var dog udelukkende blinde, der kom der. Det gode ved det var, at så følte jeg mig blandt ligemænd. De seende, der kom der, var gift med blinde. Singlerne, der kom der, var udelukkende enlige blinde mænd. At tage til Dragørlejren var det eneste, vi kunne finde på for at komme væk fra byen om søndagen om sommeren. Dansk Blindesamfund havde ingen ungdomsorganisation dengang. De havde heller ingen ungdomsarrangementer. Idræt var der ikke meget af. Tilmed var interessen blandt dbs.s medlemmer helt fraværende. Der var en skakklub og en bridgeklub. Jeg blev medlem af bridgeklubben og kom til at hade det. Mødedisciplinen var alt for streng efter mine begreber. Det var heller ikke jævnaldrende, der kom der.

Så var der naturligvis de to generalforsamlinger i københavnskredsen. Dem deltog jeg naturligvis i. Jeg prøvede ved hjælp af det materiale, dbs producerede, at sætte mig ind i, hvad foreningen beskæftigede sig med, og hvordan den fungerede. Jeg ved ikke, om det var af den grund, at nogen på generalforsamlingen i 1964, da der skulle vælges repræsentanter til dbs.s repræsentantskab, pludselig nævnte mit navn. Jeg blev meget forbavset og blev så smigret, at jeg lod mig opstille. Jeg fik dog ikke stemmer nok til at blive valgt, men blev suppleant. Da der så var vakancer, gled jeg ind som repræsentant allerede samme år. Jeg var igen den yngste i en gruppe af midaldrende og ældre blinde. Herefter kom dbs til at spille en stadig stigende rolle i mit liv.

Fra 1962 gik det altså fremad. Jeg havde opnået det, jeg stræbte efter. Nu begyndte jeg at få mere luksuriøse ønsker. Jeg ville gerne prøve at måle mig med seende. To af mine søskende havde været på husmandsskolen på Fyn. Flere af mine blinde kammerater havde været på rigtige højskoler. Jeg fik i stigende grad lyst til at tage på højskole, men jeg turde ikke. Jeg led

stadig voldsomt af mindreværdsfølelse. Jeg havde helt urealistiske opfattelser af de seende. Tanken om et højskoleophold rumsterede til stadighed i min hjerne fra 1964. På ibs havde de fået en ny forstander, der kom fra højskolen. Ham fik jeg en samtale med om mit projekt. Han var yderst positiv. Han rådede mig til at tage op på den internationale højskole i Helsingør. Det var et godt råd, jeg havde gjort klogt i at følge. Det gjorde jeg ikke. Jeg kunne ikke beslutte mig. Så flyttede en af mine gamle Refsnæs kammerater ind på pension øst, hvor jeg spiste. Han havde været vinterelev på Esbjerg arbejderhøjskole. Så begyndte tanken at tage form om, at jeg skulle tage derover, men jeg er og var en forsigtig nordjyde. Jeg ville dog lige prøve at snuse til højskolemiljøet først. Dengang var højskolerne lige begyndt at arrangere korte kurser om sommeren. Dengang var et kort kursus på højskolerne på 14 dage. Jeg samlede alt mit mod og meldte mig til et sommerkursus på Bornholms højskole.

Det var en rigtig spændende dag, da jeg tog til Bornholm. Der havde jeg aldrig været. Hvordan jeg skulle finde ud af at rejse derover, var heller ikke klart for mig. Jeg vidste, jeg skulle tage båden til Malmø. Der skulle jeg sætte mig ind i et tog, der kørte til Ystad. Der igen skulle jeg finde en færge, der sejlede til Rønne. Nu var jeg allerede dengang ganske rejsevan. Jeg havde min familie i Nordjylland. Dem besøgte jeg flere gange om året, og så er jeg nok dybest set en optimistisk natur. Som sådan var jeg ikke i tvivl om, at jeg nok skulle finde ud af det, i al fald når det gjaldt rejser. Turen gik da også helt problemfrit. Jeg nåede til Rønne. Der blev vi modtaget af personale fra højskolen. Så var problemerne med at nå frem til højskolen løst. Opholdet blev en rigtig stor succes. Ikke nok med at jeg sagtens kunne følge undervisningen. Det havde jeg nu også ventet med mine erfaringer fra aftenhøjskolen in mente, men jeg oplevede måske for første gang i mit voksne liv, at jeg af mine seende kammerater på holdet som en selvfølge blev regnet som ligeværdig med dem. Det var en pragtfuld oplevelse, som jeg lige skulle vænne mig til. Selve undervisningen husker jeg ikke så meget om, men den var jo også underordnet. Nu var der ikke længere tvivl i mit sind om, at jeg ville en vinter på højskole, men alligevel blev det heller ikke til noget vinteren efter dette sommerkursus. Min Refsnæskammerat var taget på et højskoleophold i Sverige. Han kunne altså ikke holde mig til ilden. Jeg kunne stadig ikke beslutte mig. Jeg var vred på mig selv, fordi jeg ikke kunne tage den afgørende beslutning, men tiden gik.

Næste vinter skulle det være. Det blev det også. Bjarne kom hjem fra Sverige. Jeg fik ham til at skrive til forstanderen på Esbjerg højskole – det var dengang Erling Jensen – og anbefale mig som elev, selv om jeg var synshandicappet. Der kom hurtigt svar derfra. Jeg var naturligvis var meget velkommen. Så blev beslutningen endelig taget. Jeg udfyldte papirerne og blev straks optaget som vinterelev på Esbjerg arbejderhøjskole vinteren 1966 – 1967. Alle de andre ting, jeg havde gjort til problemer, ordnede sig. Jeg fik således uden besvær bevilget orlov fra mit job i ligningsdirektoratet.

Første november 1966 drog jeg så på højskole i Esbjerg. Det blev en fantastisk vinter. Da det var en arbejderhøjskole, jeg var på, var de fleste elever håndværkere. Mødet med dem blev en meget stor oplevelse. Det stod mig hurtigt klart, at jeg aldeles ingen grund havde til at føle mindreværd overfor seende. Jeg var faktisk ganske godt med. De tog mig som en selvfølge med i deres kammeratskab. Det var vist ikke mange af dem, der i det daglige tænkte på, at jeg var næsten blind. Det var fantastisk. Der var undervisning på den højskole. Tilmed praktiserede de der noget så sjældent i ungdomsoprørets tid som mødepligt til undervisningen. Jeg lærte meget på den skole, men det væsentligste udbytte for mig blev dog, at jeg under dette ophold helt slap af med mine mindreværdskomplekser, fordi jeg var blind. Jeg fik mig endelig frigjort fra mine institutionsophold.